

Juan Emilio Prades Bel

**GENT, COSTUMS,
TRADICIONS, HISTORIES I
PAISATJES DE TERRES
CASTELLONENQUES**

**L'ESGLÉSIA MEDIEVAL
D'ALBALAT**

Entre la serra d'Irta i el cap d'Orpesa el capritx de l'orografia ens ofereix un gran pla, que s'estén nord-sud a tot lo llarg d'una depressió costera litoral, unes terres planes que son d'origen al·luvial, i que pertanyen a quatre termes municipals Alcalà de Xivert, Torreblanca, Cabanes, Orpesa.

Creuava este territori una via de comunicació nord-sud, era la senda d'els ibers i dels romans que posteriorment va ser la

calçada àrab d'al-Balât i camí baix Medieval.

Al centre d'esta bahia quaternària, el pas natural es fa molt estret, comprimit entre la mar, els aigua mols del Prat natural de Cabanes-Torreblanca i les primeres estribacions de la serralada litoral d'Albalat que tanquen el pla per la part oest, al cap d'amunt de el cim mes capdavanter de 96 metres d'altura sm., se erigeix les ruines de el majestuós castell d'Albalat,... als peus del vessant, vigilant el històric camí i el pas de caminans i peregrins es troba la magnífica Església Medieval d'Albalat que conforma un magnífic conjunt arquitectònic fortificat Medieval, este temple oferia servei religiós i refugi a la comunitat del lloc, a l'any 1385 el poblat d'Albalat tenia 23 famílies, i com a comunitat jurídica va desaparèixer a l'any 1469 (Roca Traver,1988).

Esta església fortalesa del segle XIV es junt amb l'iglesia de Sant Francesc d'Assis de Torreblanca les dos construccions de doble funció iglesia i torre defensiva de mes antiguitat de tot el plà litoral d'Albalat.

A l'interior de l'iglesia d'Albalat s'accedeix per una portalada de mitx punt de carreu, el sostre es una bóveda sostinguda per tres arcs ogivals i sobre el absid semicircular te una torre defensiva de dos plantes d'alçada, que s'accedeix pujant per una estreta escaleta de caragol feta de pedra picada.

El buit de l'escala de caragol es circular i te de llum 148 centimetres de diàmetre, els escalons son de 70 centimetres de llarg, i l'ample oscil·le des de els 5cm. junt al pilar fins als 30 cm. en la part mes ampla, i servien per arribar al sostre, accedint des de la petita sagristia amb espitllera, tal com es puje apareixen dos habitacions semicirculars, una en cada planta avans d'aplegar al sostre, tenen diferents espitlleres per a ballestes que donen a l'exterior, suposadament per defensar-se dels atacs berberiscos, que amb seguretat varen representar ser un gran perill en esta zona (exemple:barreïtg de Torreblanca pels pirates barbarescos ocorregut al any 1397), estes inseguretats varen ser la causa d'ampliacions posteriors, les reformes aparenment afectaren a l'església i també a la orientació del culte canviant l'altar, i crearen tot un nou conjunt arquitectònic, anyadint dos torres de guaita, i emmerletats de defensa i espitlleres saeteres, es un conjunt que sembla inacavat, li falta alçada.

En l'actualitat es una església rehabilitada i amb culte, cal nomenar que fins els anys setanta l'edifici estava molt arruïnat, amb un problema clar d'abandó, el seu interior va ser morada i vivenda de masovers i corral estabulat de ramats d'ovi i caprí.

El culte esta dedicat a la verge d'agost: Santa María de la Asunción, de la que existeix una talla recent com a icona cultural costejada per alguns veïns.

En l'actualitat es fa una missa a l'any, el dia 15 d'agost festivitat de la Mare de Deu d'agost, i baix de la seua bóveda es tornen a celebrar dies de Gloria i moments entranyables: batejos, bodes, i comunions, el 15 d'agost es una festa important en quasi tota l'Europa Cristiana, es festa nacional a Espanya, Bèlgica, França, Grècia, Itàlia, Luxemburg, Portugal i alguns Landers de Alemanya.

L'Església es d'una sola planta, els arcs ogivals se sustenten amb senzilles pilastres, amb impostes llises sense decorar, la boveda es de maçoneria aplicada amb encofrats, el terrat de l'edifici de l'esglesia després de la reforma es pla i emmerletat.

L'implantació del sistema d'arcs ogivals o de diafragma es va produir amb la construcció de les esglésies de reconquesta, capilles vastides a la frontera meridional de la cristiandat dels segles XIII i XIV, es un sistema arquitectònic que va nàixer de l'arquitectura romana.

La recuperació del culte a segut una creuada personal de veïns de la Ribera, la movilizació altruista d'eixes persones i el afán en buscar els recursos necessaris,... amb el seu treball i voluntat han fer tornar l'esplendor que es mereix esta joia Medieval i històrica, un patrimoni que es de tots els habitants de estes terres

ADDENDA:

En memòria de els Cavallers de la Reconquesta, i dels seus homens de lluita, que batejaren els quatre murs d'este temple amb la seua pròpia sang desitjan poder albirar el horitzó d'un nou dia, d'un nou mon...

Encara ressonen en l'interior sicofonies, plegaries, al·legories, llumenaries dels que lluitaren contra els invasors per l'alliberament d'estes terres.

(Juan Emilio Prades Bel- e.mail juanemilioprades@hotmail.com)

POESIA L'ESGLÉSIA D'ALBALAT (Autor J.E.P.B.,2011)

Com autentica esglesia de reconquesta

En l'exterior eres fortalesa
Eixa estampa xoca quant a
l'interior a Deu i Pau s'invoca
Un jonc engroxat pel vent em desperta
D'un somni de mort i fosca

